

*Іванишин Ольга Ігорівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМАТИКА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВИ У ПРАЦЯХ В.В. КОПЕЙЧИКОВА

Нині перед юридичною наукою постає важливе завдання з оновлення свого змісту, переорієнтації на дослідження правової реальності під кутом загальноновизнаних взірців демократії, функціонування правової державності, механізмів забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Для цього правознавці повинні критично переосмислити ті напрацювання, що були зроблені в попередній період, запропонувати нові підходи до розв'язання нагальних проблем і шляхи їх вирішення. Саме тому не є випадковим здійснення останніми роками цілої низки спеціальних досліджень наукового доробку відомих вітчизняних правознавців, історичних підвалин національної юридичної думки в цілому. До плеяди таких учених, безсумнівно, належить доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України Володимир Володимирович Копейчиков (17.11.1923 – 09.06.2002 рр.), який є видатною особистістю у сфері загальнотеоретичного правознавства та конституційного права. Його наукова спадщина заслуговує ґрунтовного осмислення, оскільки цінність наукових пошуків ученого залишається актуальною на теперішній час [1, с. 346].

Творчий доробок ученого у сфері юридичної науки складає більш ніж 250 підготовлених ним праць, зокрема особисті та колективні монографії, підручники та навчальні посібники, статті у профільних виданнях і співавторство статей у словниках та енциклопедіях з теорії держави та права, конституційного права тощо. Крім того, як член робочої групи Конституційної комісії В.В. Копейчиков брав безпосередню участь у розробці проєкту чинного Основного Закону України 1996 р. Він є засновником наукової школи прав людини та механізму їх реалізації періоду незалежності України. Разом з тим, незважаючи на численний науковий спадок, який учений залишив по собі, про самого академіка В.В. Копейчикова підготовлено недостатньо. У наявних працях із цього приводу розглядаються переважно окремі наукові напрями дослідження або ж вони були присвячені біографії В.В. Копейчикова [2, с. 189–190].

Погляди академіка В.В. Копейчиков завжди вирізнялися глибиною змісту та нагальністю потребам часу. Він спеціалізувався на багатьох сферах суспільного життя й публічного управління. Пріоритетними напрямками осмислення вченого були проблеми механізму держави, конституційного процесу, теорії прав людини, теорії самоврядування тощо [1, с. 346; 3, с. 105].

Зокрема для характеристики державної влади суттєве значення має правильне визначення її складових елементів і важливих якостей. Як зазначав В.В. Копейчиков, основними елементами є суверенітет, воля та сила, а якостями – народна підтримка та довіра як соціальна основа цієї влади. Державна воля і сила – це складові компоненти державної влади, без яких її просто не існує. Немає державної влади і без суверенітету, оскільки саме він волю і силу наділяє такими якостями як самостійність, незалежність і верховенство. У своїй сукупності ці елементи й створюють загальне поняття «державна влада».

У свою чергу механізм держави відображає і третій складовий елемент державної влади – її силу. Сила неприпустима умова будь-якої влади. Загальноприйнятим є те, що влада не може бути зведена до простого побажання і, якщо воля (правила) не виконується, то влада застосовує силу для її виконання. Проте сила влади щодо свого народу є неприпустимою, оскільки переростає в кроваве диктаторство і тиранію, про що свідчать сумнозвісні сторінки історії. Механізм держави тісно пов'язаний з її формою. Під останньою варто розуміти організацію влади в конкретній державі, важливі принципи та істотні риси структури і діяльності державних організацій, їх взаємозв'язок із суспільними організаціями, співвідношення між державою як цілим і його складовими частинами. Із зазначеного вище можна дійти висновку, що не дивлячись на всі особливості свого співвідношення з кожним з компонентів держави (сутністю, змістом держави і державної діяльності, політичним режимом і формою) і самостійну соціальну роль і соціальну значимість, механізм держави не можна відокремлювати від держави [4, с. 187].

На думку В.В. Копейчикова, механізм держави є важливою складовою політичної організації суспільства, оскільки саме в державі, у практичній діяльності її механізму найбільш концентровано виражаються економічні, соціальні, політична та інші інтереси суспільства. Механізм держави вчений розглядав як внутрішньо врегульовану систему державних організацій, які поділяються на органи держави, державні підприємства та державні установи. При цьому академік акцентував увагу на неприпустимості ототожнення понять механізму держави та державного апарату, оскільки останній є лише складовою частиною державного механізму, тобто сукупністю одних лише органів держави за допомогою яких практично здійснюється державна влада.

Аналізуючи основні переваги такого підходу до розуміння механізму держави, В.В. Копейчиков підсумовує, що, відображаючи повною мірою специфіку організованого підходу до механізму держави та забезпечуючи низку переваг, що впливають із розгляду його як певної системи, це поняття повною мірою відповідає основним політичним, економічним та іншим характеристикам державного апарату, органів держави, державних підприємств та установ. На його думку, системний підхід у дослідженні механізму держави надає змогу ґрунтовніше та повніше встановити низку нових ознак, що властиві різним видам державних організацій, визначити нові інтегральні якості [5, с. 17–18].

Отже, академік Володимир Володимирович Копейчиков механізм держави розглядав як внутрішньо врегульовану систему державних організацій, що диференціюються на органи держави, державні підприємства та державні

установи. Вчений обґрунтовував недоречність ототожнення понять механізму держави і державного апарату, оскільки останній є лише складовою частиною державного механізму, тобто сукупністю лише органів держави.

Список використаних джерел

1. Горбатенко В. П. Копейчиков. *Юридична енциклопедія* : В 6 т. Т. 3 : К–М / Редкол : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. С. 346.
2. Кривицький Ю. В. Проблеми правової реформи в науковій спадщині академіка В.В. Копейчикова. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 187–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2017_1_19
3. Кривицький Ю. В. Життєвий шлях і творчий доробок академіка В.В. Копейчикова в цифрах. *IX наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова* : зб. матеріалів (м. Київ, 20 лист. 2019 р.) / Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2019. С. 104–106. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/20397>
4. Капічон О. Проблематика місцевого самоврядування в поглядах та ідеях академіка В.В. Копейчикова. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 187–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_10_39
5. Наукові школи Національної академії внутрішніх справ : довідник / Уклад. : О. М. Джу́жа та ін. / За заг. ред. проф. О. М. Джу́жі. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2011. 172 с.

Ільїна Альбіна Олексіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Юшкевич Олена Геннадіївна,
доцент кафедри теорії та історії держави та права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан є винятковим правовим режимом, який вводиться державою у період загрози її національній безпеці та суверенітету. Цей стан супроводжується різноманітними заходами, спрямованими на забезпечення